

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія освіти і науки» для здобувачів вищої освіти за третім освітньо-науковим ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Доктор філософії / PhD») за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво та реставрація», за освітньо-науковою програмою «Образотворче мистецтво та реставрація». КДАДПМД імені Михайла Бойчука, 2025. 12 с.

Розробник: Романова Олена Петрівна, Ph.D з філософії, доцент кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти КДАДПМД імені Михайла Бойчука

Робоча програма перевірена

Декан факультету

А.В.Дяченко

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні Науково-методичної ради факультету декоративно-прикладного мистецтва

Протокол засідання НМР факультету дпм 27.11 2025 року № 4

Голова НМР факультету

В.М.Костюкова

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»</u>	Обов'язкова	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»	Рік підготовки:	
Електронна адреса https://kdidpamid.edu.ua/academy/robochi-programy-navchalnyh-dyscyplin-ta-inshi-navchalno-metodychni-materialy-kafedry-mystecztvoznavstva-i-mysteczkoyi-osvity/		1-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		I	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень) «Доктор філософії»	Лекції	
		30 год.	
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		80 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Форма контролю:	
		Іспит	

2. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування і розвиток науково-методологічної парадигми як підґрунтя в системі освіти і науки; аналіз сучасних теоретичних підходів до найважливіших проблем філософсько-освітнього процесу та наукового пізнання; поглиблення світоглядної культури й навичок абстрактного мислення, самоаналізу складних явищ суспільного життя через методологічну призму філософського знання в осмисленні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття; підвищення загальної культури мислення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Філософія освіти і науки» відповідно до освітньо-професійних програм передбачено формування таких компетентностей:

загальних:

ЗК 01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації на основі системного наукового світогляду, професійної етики, загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

спеціальних (фахових, предметних):

СК 01. Здатність виконувати наукові дослідження у сфері образотворчого і декоративного мистецтва, реставрації, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у мистецтвознавстві та дотичних до нього міждисциплінарних напрямках і суміжних галузях.

СК 04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті в галузі культури і мистецтва.

Програмні результати навчання, до формування яких дотична навчальна дисципліна:

РН 03. Критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН 09. Проводити науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, застосовувати інноваційні форми, засоби та технології, здійснювати наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення освітнього процесу, розробляти і викладати навчальні дисципліни з образотворчого і декоративного мистецтва, реставрації та дотичних напрямів.

3. Передумови для вивчення дисципліни¹

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше
1.	Історія зарубіжного мистецтва і архітектури
2.	Історія українського мистецтва і архітектури
3.	Філософія

4. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання:**

знати:

- концептуальні засади філософії, основні теоретичні положення, визначення фундаментальних філософських категорій зі сфер онтології, гносеології та епістемології, соціальної філософії, логіки в контексті сучасної наукової парадигми;
- ґрунтовні положення історико-філософської думки, основні філософські принципи та засади, що сформували ландшафт освіти і науки;
- специфіку та методологічний потенціал основних філософських шкіл і напрямків (феноменологія, герменевтика, постмодернізм);
- епістемологічні виміри наукового пошуку, філософсько-методологічні засади дослідження проблем сучасної освіти і науки;
- етико-аксіологічні стандарти науки, принципи та норми академічної доброчесності, морально-правові аспекти інтелектуальної власності, а також відповідальність науковця в сучасному соціокультурному просторі;

вміти:

- обґрунтовувати наукову новизну та теоретичну значущість результатів дослідження через призму категоріального апарату філософії науки;
- критично аналізувати й оцінювати теорії, концепції та методологічні підходи у сфері дизайну та мистецтвознавства;
- визначати науковий апарат, цілі дослідження, узгоджуючи його з актуальними запитами суспільства та стратегіями розвитку сучасної освіти та науки;
- планувати ефективні шляхи вирішення дослідницьких завдань, спираючись на системний підхід та міждисциплінарну інтеграцію знань;
- застосовувати філософсько-методологічний інструментарій для моделювання дизайн-систем, розробки програм, методик й технологій дослідження;
- демонструвати самостійний стиль наукового мислення, здатність до переосмислення при формуванні власного світоглядного підходу до розв'язання наукових проблем;

- інтегрувати філософські знання у методологію власного дисертаційного дослідження, забезпечуючи його логічну цілісність та доказовість.

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні,	семінарські	сам. роб.		лекції	практичні	інд. роб.	сам. роб.
1	2	3	4	6	7	8	9	10	12	13
Змістовий модуль 1. Історія філософської думки										
Тема 1. Філософія як методологічний фундамент освіти і науки	12	2		1	6					
Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті: давні часи. Феномен античної філософської школи	12	2		1	8					
Тема 3. Освіта та ідеї її розвитку в добу Середньовіччя та Відродження	12	2		1	6					
Тема 4. Розвиток філософії освіти і науки в епоху Нового часу XVII – XVIII ст. Німецька класична філософія	12	4		1	8					
Тема 5. Філософсько-освітній дискурс XIX-XX ст. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні	12	4		1	10					
Разом за змістовим модулем 1	60	14		5	38					
Змістовий модуль 2. Основні проблеми філософії освіти і науки										
Тема 6. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності. Онтологія. Метафізика. Діалектика	14	4		1	10					

Тема 7. Проблема свідомості в сучасній методології науки: основні концепції та стратегії дослідження	12	4		1	10					
Тема 8. Гносеологія: наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. Основний зміст науково-пізнавальної діяльності	12	4		1	10					
Тема 9. Філософсько-антропологічні проблеми у сучасній науці. Аксиологічні виміри освіти. Феноменологічний підхід у науці. Феномен культури як ціннісно-смісловий простір освіти	12	2		1	6					
Тема 10. Філософсько-методологічні проблеми розвитку сучасної освіти	10	2		1	6					
Разом за змістовим модулем 2	60	16		5	42					
Усього годин	120	30		10	80					
Вид контролю: Іспит										

5.2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми, її анотація	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Змістовий модуль 1. Історія філософської думки			
1	<p>Тема 1. Філософія як методологічний фундамент освіти і науки</p> <p>Філософія освіти як дисципліна: предмет, об'єкт, методологічні підходи. Структура і дисциплінарна будова філософського знання. Основні проблеми філософії освіти і науки. [Базова: 1-2, 4, 7. Допоміжна: 16, 18].</p>	2	
2.	<p>Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті: давні часи. Феномен античної філософської школи</p> <p>Предмет історії філософії освіти. Історичні типи філософії. Давньоіндійська філософія. Філософія стародавнього Китаю. Пайдейя (paideia) як ідеал цілісного формування особистості. Діалектика як метод пошуку істини (Сократ). Освіта як «пригадування» (Платон), критичне мислення (Арістотель). Школи софістів. [Базова: 1-5. Допоміжна: 3, 6, 10, 18].</p>	2	
3.	<p>Тема 3. Освіта та ідеї її розвитку в добу Середньовіччя та Відродження</p> <p>Роль схоластики у систематизації знань. Християнство та інститут освіти в епоху Середніх віків. Університет як інституція: витоки, академічні свободи. Гуманізм Відродження: антропоцентризм, індивідуальність, універсалізм знання (studia humanitatis). Розвиток філософії освіти в епоху Відродження. [Базова: 1-2, 7-10. Допоміжна: 1, 8, 11, 15].</p>	2	
4.	<p>Тема 4. Розвиток філософії освіти і науки в епоху Нового часу XVII – XVIII ст. Німецька класична філософія</p> <p>Розвиток науки у XVII–XVIII ст., її зв'язок із соціальними перетвореннями, становищем суспільства. Наукова революція Нового часу та розвиток теорії пізнання. Просвітництво: ідея освіти як інструменту прогресу. Емпіризм і раціоналізм, метафізичний матеріалізм. Німецька класична філософія (І. Кант, Г. Гегель, Й. Фіхте): університет як центр наукового пошуку, єдність викладання і дослідження. [Базова: 2, 4-8. Допоміжна: 7, 14].</p>	4	

5.	<p>Тема 5. Філософсько-освітній дискурс ХІХ-ХХ ст. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні</p> <p>Парадигмальний зсув, витоки некласичної філософії. Волюнтаризм А. Шопенгауера та Ф. Ніцше; переосмислення ролі розуму та волі в пізнанні. Вплив екзистенціалізму, неотомізму та неопозитивізму на сучасні освітньо-наукові моделі. Теорія когнітивного розвитку Ж. Піаже: роль соціального середовища в інтелектуальному розвитку.</p> <p>Генеза та самобутність української філософської думки: від культури Київської Русі до феномену Києво-Могилянської академії як інтелектуального центру Європи. Філософія «серця» Г. Сковороди як антропологічний фундамент української освіти. Філософські концепції наукового пізнання в Україні в ХХ– п. ХХІ ст.</p> <p>[Базова: 2, 6, 10. Допоміжна: 4, 8, 12-13, 17].</p>	4	
Змістовий модуль 2. Основні філософські проблеми			
6.	<p>Тема 6. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності. Онтологія. Метафізика. Діалектика</p> <p>Специфіка наукового світосприйняття. Категоріальний апарат онтології в контексті сучасної науки: буття, матерія, простір, час. Метафізика як пошук першооснов. Діалектика як метод осягнення суперечностей та розвитку наукових знань. Сучасні уявлення про спосіб і форми існування матеріального світу.</p> <p>[Базова: 6-10. Допоміжна: 8, 18].</p>	4	
7.	<p>Тема 7. Проблема свідомості в сучасній методології науки: основні концепції та стратегії дослідження</p> <p>Філософські концепції свідомості: від дуалізму до функціоналізму. Свідомість і самосвідомість науковця. Співвідношення раціонального та ірраціонального в науковому пошуку. Логіка наукового відкриття: структура та динаміка наукових теорій; роль абдукції, дедукції та індукції у формуванні нового знання.</p> <p>[Базова: 1-5. Допоміжна: 8, 18, 20].</p>	4	
8.	<p>Тема 8. Гносеологія: наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. Основний зміст науково-пізнавальної діяльності</p> <p>Структура наукового пізнання: рівні (емпіричний та теоретичний) та методи. Поняття істини в науці: критерії, релятивізм та догматизм. Наука як соціальний інститут. Форми організації наукового знання (факт, проблема, гіпотеза, теорія). Види, рівні пізнання: чуттєве і раціональне. Співвідношення пізнання і</p>	4	

	розуміння. Проблеми істини у пізнанні. Епістемологія. Основні види наукового пізнання, структура і методи. Принципи інтерналізму і екстерналізму. [Базова: 3, 10. Допоміжна: 5, 9, 16].		
9.	Тема 9. Філософсько-антропологічні проблеми у сучасній науці. Аксиологічні виміри освіти. Феноменологічний підхід у науці. Феномен культури як ціннісно-смысловий простір освіти Людина як суб'єкт та об'єкт науки. Етичні межі наукового експерименту. Аксиологія в освіті: ціннісно-смысловий простір сучасної школи та університету. Академічна доброчесність як вища цінність дослідника. Феноменологія як метод опису безпосереднього досвіду пізнання. Феномен культури та основні напрями його філософського аналізу: аксиологічний, діяльнісний, комунікативний підходи. Проблема подолання сучасної кризи культури людини в умовах цифровізації освіти. [Базова: 1-2, 5. Допоміжна: 2, 4, 12-13, 20].	2	
10.	Тема 10. Філософсько-методологічні проблеми розвитку сучасної освіти Криза класичної освітньої парадигми та пошук нових моделей. Дискурс глобалізації та цифровізації в освіті. Міждисциплінарність як вимога сучасності. Концепція "навчання впродовж життя" (lifelong learning). [Базова: 7-10. Допоміжна: 5, 8, 13].	2	
Усього годин		30	

5.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
Змістовий модуль 1. Історія філософської думки			
1.	Тема 1. Філософія як методологічний фундамент освіти і науки	1	
2.	Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті: давні часи. Феномен античної філософської школи	1	
3.	Тема 3. Освіта та ідеї її розвитку в добу Середньовіччя та Відродження	1	
4.	Тема 4. Розвиток філософії освіти і науки в епоху Нового часу XVII – XVIII ст. Німецька класична філософія	1	
5.	Тема 5. Філософсько-освітній дискурс XIX-XX ст. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні	1	
Змістовий модуль 2. Основні філософські проблеми			

6.	Тема 6. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності. Онтологія. Метафізика. Діалектика	1	
7.	Тема 7. Проблема свідомості в сучасній методології науки: основні концепції та стратегії дослідження	1	
8.	Тема 8. Гносеологія: наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. Основний зміст науково-пізнавальної діяльності	1	
9.	Тема 9. Філософсько-антропологічні проблеми у сучасній науці. Аксиологічні виміри освіти. Феноменологічний підхід у науці. Феномен культури як ціннісно-смысловий простір освіти	1	
10.	Тема 10. Філософсько-методологічні проблеми розвитку сучасної освіти	1	
Усього годин		10	

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт (теми)	Кількість годин		Вид контролю
		ДФН	ЗФН	
Змістовий модуль 1. Історія філософської думки				
1.	Тема 1. Філософія як методологічний фундамент освіти і науки	6		
2.	Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті: давні часи. Феномен античної філософської школи	8		
3.	Тема 3. Освіта та ідеї її розвитку в добу Середньовіччя та Відродження	6		
4.	Тема 4. Розвиток філософії освіти і науки в епоху Нового часу XVII – XVIII ст. Німецька класична філософія	8		
5.	Тема 5. Філософсько-освітній дискурс XIX-XX ст. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні	10		
Змістовий модуль 2. Основні філософські проблеми				
6.	Тема 6. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності. Онтологія. Метафізика. Діалектика	10		

7.	Тема 7. Проблема свідомості в сучасній методології науки: основні концепції та стратегії дослідження	10		
8.	Тема 8. Гносеологія: наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. Основний зміст науково-пізнавальної діяльності	10		
9.	Тема 9. Філософсько-антропологічні проблеми у сучасній науці. Аксіологічні виміри освіти. Феноменологічний підхід у науці. Феномен культури як ціннісно-смысловий простір освіти	6		
10.	Тема 10. Філософсько-методологічні проблеми розвитку сучасної освіти	6		
Усього годин		80		Іспит

6. Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання дисципліни застосовуються такі методи навчання:

1. Методи організації навчально-пізнавальної діяльності

За джерелом інформації:

- **Словесні:** лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій; пояснення, розповідь, бесіда.
- **Наочні:** демонстрація, колажі, відеолекції, мультимедійна презентація із застосуванням планувачів, чек-листів, інтелект-карт;
- **Практичні:** виконання аналітично-творчих завдань (есе, створення художніх образів, проектування філософських журналів, газет, колажів, листів, трактатів тощо).

За ступенем пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, репродуктивно-варіативні, проблемно-пошукові, частково-пошукові, інтегративні.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота аспірантів: аналіз першоджерел, підбір наукового матеріалу сучасних мислителів.

2. Інтерактивні методи для мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- **Методи стимулювання інтересу:** дискусії, дебати, полеміки; мозкові штурми (метод цікавих аналогій, метод-кейс, ін.);
- **Рольові моделі:** науковий круглий стіл, моделювання філософських арен, філософського кола, філософського ярмарку тощо;
- **Метод групового аналізу,** полілогу (робота в діадах);
- **Метод концептуалізації візуального мистецтва і філософських теорій** (синтез: відтворення художнього сприйняття на основі кінострічки у поєднанні з методологією сучасних світових мислителів).

У процесі оцінювання навчальних досягнень аспірантів застосовуються такі

методи діагностики:

методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, магістраль-навпаки, взаємне навчання (доповідь один одному в парі з аналізом, інсайтами та оцінюванням), доповіді, аналітичні огляди першоджерел;

методи письмового контролю: конспектування, тести, презентації, конструювання діалектичних тріад;

методи самоконтролю: самоаналіз.

7. Форми поточного та підсумкового контролів

Форми контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Доповіді	15 x 2 = 30 балів	
Творчі роботи	15 x 2 = 30 балів	
Екзамен	40 балів	
Всього	100	

8. Критерії оцінювання результатів навчання оцінювання

конспекту наукового джерела (max 20 балів):

– творчий підхід, наявність власної думки щодо аналізованої проблеми, повне розкриття теми й авторського погляду, дотримання визначеного обсягу (орієнтовно 10 тез), дотримання технічних вимог до оформлення – 20 балів;

– наявність власної думки щодо аналізованої проблеми, повне розкриття теми й авторського погляду, дотримання визначеного обсягу, дотримання технічних вимог до оформлення – 16–19 балів;

– неповне розкриття теми й авторського погляду, дотримання визначеного обсягу, дотримання технічних вимог до оформлення – 11–15 балів;

часткове розкриття теми й авторського погляду, часткове дотримання визначеного обсягу, дотримання технічних вимог до оформлення – 6–10 балів;

– недостатнє розкриття теми й авторського погляду, недотримання визначеного обсягу, недотримання технічних вимог до оформлення – 2–5 балів;

– завдання не виконано – 0 балів.

Критерії оцінювання презентації (max 20 балів):

– творчий підхід, висока інформативність підбраного матеріалу, відповідність слайдів текстовому опису, читабельність, естетичне оформлення, дотримання мовних норм у тексті, дотримання визначеного обсягу (не менше 5 слайдів) – 20 балів;

– достатня інформативність підбраного матеріалу,

відповідність слайдів текстовому опису, читабельність, естетичне оформлення, дотримання мовних норм у тексті, дотримання визначеного обсягу – 16–19 балів;

– недостатня інформативність підбраного матеріалу, відповідність слайдів текстовому опису, читабельність, естетичне оформлення, незначне недотримання мовних норм у тексті – 11–15 балів;

– недостатня інформативність підбраного матеріалу, неповна відповідність слайдів текстовому опису, читабельність, недбале оформлення, значне недотримання мовних норм у тексті – 6–10 балів;

– низька інформативність підбраного матеріалу, невідповідність слайдів текстовому опису, нечитабельність, недбале оформлення, недотримання мовних норм у тексті – 2–5 балів;

– завдання не виконано – 0 балів.

Критерії оцінювання творчої роботи (має 20 балів):

– творчий підхід до розкриття теми, яскраве демонстрування власної позиції, дотримання визначеного обсягу (5 сторінок у форматі *.docx*), дотримання мовних норм – 20 балів;

– повне розкриття теми, наявність власної позиції, дотримання визначеного обсягу, дотримання мовних норм – 16–19 балів;

– часткове розкриття теми, наявність власної позиції, дотримання визначеного обсягу, дотримання мовних норм – 11–15 балів;

– часткове розкриття теми, дотримання визначеного обсягу, дотримання мовних норм – 6–10 балів;

– недостатнє розкриття теми, недотримання визначеного обсягу, недотримання мовних норм – 2–5 балів;

– завдання не виконано – 0 балів.

Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань аспірантами

1. Поняття "філософія". Основні джерела та умови виникнення філософії.
2. Філософія і наука. Специфіка філософських знань.
3. Єдність і багатоманітність способів і форм буття філософії.
4. Структура та функції філософського знання. Гуманістичний зміст філософії.
5. Історичні етапи розвитку філософії.
6. Людина-світ як визначальний предмет філософського осмислення. Поняття "світ" та особливості його формування.
7. Історичний розвиток наукових уявлень про світ.
8. Сучасна наука про принципи організації світу.
9. Рух як загальний спосіб існування світу. Поняття форм руху.

10. Проблема простору і часу у філософії.
11. Проблема першоначал (субстанції) світу.
12. Проблема буття у філософії та основні його типи.
13. Атрибутивні ознаки людини та їх взаємозв'язок.
14. Співвідношення біологічного й соціального в людині.
15. Специфіка людської діяльності. Людина - індивід - особистість.
16. Потреби. Інтереси. Сенс життя людини.
17. Поняття "світогляд" та його структурні рівні.
18. Основні засоби та принципи формування світобачення.
19. Функціональні складові світогляду (віра, надія, любов).
20. Буденний та теоретичний світогляди та їх характерні особливості.
21. Основні типи світогляду.
22. Виникнення і природа свідомості. Наука: релігія про основні підгрунтя свідомості.
23. Мова і свідомість. Свідомість і праця.
24. Визначальні ознаки свідомості.
25. Структура свідомості.
26. Свідомість і самосвідомість. Функції самосвідомості.
27. Апологетика. Патристика. Схоластика.
28. Взаємозв'язок індивідуальної та суспільної свідомості.
29. Гносеологія як сфера філософського знання: її предмет та основні категорії.
30. Основні принципи сучасної наукової гносеології.
31. Історична і соціокультурна детермінація пізнання.
32. Чуттєвий рівень пізнання, його форми та особливості.
33. Єдність чуттєвого та раціонального рівнів пізнання. Сенсуалізм, раціоналізм.
34. Раціональний рівень пізнання та його форми.
35. Проблема істини та її критерії
36. Сучасні концепції істини: класична, когерентна, прагматична.
37. Поняття наукового методу та класифікація наукових методів.
38. Основні принципи та різновиди діалектики.
39. Поняття "метафізика" у філософській традиції.
40. Діалектика і метафізика про розвиток.
41. Спостереження й експеримент: їх сутність та види.
42. Основні закони діалектики та їх зміст.
43. Сутність парних категорій діалектики.
44. Метафізика та закони логіки Арістотеля.
45. Рівні наукового пізнання. Аналіз, синтез. Аналогія.
46. Індукція і дедукція. Моделювання: сутність та класифікація.
47. Форми наукового пізнання.
48. Поняття "суспільство" у філософській традиції.
49. Онтологія соціального. Проблема буття.
50. Поняття "культура" та її сутнісні начала. Основні ознаки й властивості культури.
51. Головні тенденції культури ХХ-ХХІ століття. Проблема кризи

сучасної культури.

52. Західна і східна парадигми філософського знання.
53. Антропоцентричний, гуманістичний характер філософії епохи Відродження.
54. Основні риси філософії Тертуліан, Августин, Тома Аквінський, П.Абеляр, Д. Скотт.
55. Німецька класична філософія (І. Кант, Г. Гегель).
56. Досократична філософія, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа).
57. Основні етапи розвитку української філософії.
58. Атомістичне вчення Демокріта.
59. Класичний період старогрецької філософії (софісти, Сократ).
60. "Сократичні діалоги" Платона про "світ ідей". Етика Платона.
61. Вчення Платона про суспільство.
62. Філософія Арістотеля (вчення про субстанцію, суспільство).
63. Сократичні школи (кініки, кіренаїки).
64. Загальні засади християнської філософії. Патристика. Схоластика.
65. Проблема загальних понять у філософії номіналізму й реалізму.
66. Філософські погляди М. Кузанського.
67. Соціально-політичні погляди Н. Макіавеллі.
68. Наукова революція XVI - XVII ст. та її вплив на розвиток філософії.
69. Емпіризм Ф. Бекона.
70. Концепція походження держави Т. Гоббса.
71. Раціоналізм Р. Декарта, його вчення про методи.
72. Основні риси та напрямки філософії XX ст.
73. Позитивізм (О. Конт). Неопозитивізм (Б. Рассел), постпозитивізм (К. Поппер).
74. "Філософія життя" (Ф. Ніцше, А. Бергсон), психоаналіз (З. Фрейд).
75. Філософія прагматизму (У. Пірс, У. Джеймс, Дж. Дьюї).
Екзистенційна філософія.
76. Дохристиянські витоки української філософії.
77. Філософська думка часів Київської Русі.
78. Філософська культура українського бароко (Києво-Могилянська академія).
79. Філософія Романтизму в Україні (П. Куліш, М. Гоголь, Т. Шевченко).
80. Соціальна філософія М. Драгоманова, І. Франка.
81. Тома Аквінський. Співвідношення віри і розуму у Середньовіччі. У.Оккам.
82. Абсолютний ідеалізм Гегеля (абсолютна ідея, діалектика, філософія історії).
83. Культура та цивілізація.
84. Глобальні проблеми сучасності та можливості їх розв'язання.
85. Екзистенціалізм (Керкегор, Сартр, Камю, Ясперс, Гайдегер).
86. Філософія Г.Сковороди (етика, онтологія та гносеологія).

87. Проблема буття в історії філософії. Особливості онтології.
88. Проблема пізнання в історії філософії. Класична і неklasична теорії пізнання. Скептицизм і агностицизм.
89. Сутність пізнавального процесу, його принципи та особливості.
90. Філософія Маркса (філософська антропологія, проблема відчуження, філософія історії, вчення про суспільно-економічні формації).
91. Функції управління у подоланні соціальних ризиків і конфліктів.
92. Феномен влади та основні вимоги до реалізації влади.
93. Фаталізм та волюнтаризм. Філософія А. Шопенгауера.
94. Психоаналіз і неофрейдизм (Фрейд, Юнг, Фром).
95. Феноменологія (Гуссерль), структуралізм, неопозитивізм, релігійна філософія (Т.де Шарден, Ж.Марітен).
96. Прагматизм (Пірс, Джеймс, Дьюї).
97. Філософія М. Вебера.
98. Філософська антропологія. Погляди М. Шелера, Е. Касірера.
99. Апологетика і патристика. Августин Блаженний.
100. Філософія Відродження. Дж. Бруно, М. Монтень.

Приклади комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань аспірантами

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука			
Факультет дизайну ОПП «Дизайн» ОС «Доктор філософії»	Кафедра мистецтвознавства і мистецької освіти 2025-2026 н.р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № __ з дисципліни «Філософія освіти і науки»	«Затверджую» Зав. кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти: Козловська Д.Ю.
Екзаменаційні питання			
1. Світогляд. Історичні типи світогляду.			
2. Криза християнського світогляду і формування антропологічного характеру філософії в епоху Відродження.			
Тестові завдання різних типів			
Питання 1. Яке визначення філософії є недостатньо повним?			
1	світогляд – це форма самосвідомості особистості та суспільства;		
2	світогляд – це сума знань про світ;		
3	світогляд – це здоровий глузд;		
4	світогляд – це інтегральне духовне утворення, що спонукає до практичної дії.		

Питання 2. Що є головним об'єктом східної філософії?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 3. Антична філософія:

1	автономна щодо інших сфер суспільного життя;
2	відкрита та доступна для всіх громадян;
3	розвивається стихійно;
4	носить сакральний характер.

Питання 4. Закінчіть вислів Тертуліана.

«Вірую, бо»	(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)
------------------	--

Питання 5. Співвіднесіть метод та його тлумачення.

1. дедукція;	А) метод дослідження певних об'єктів, що передбачає відтворення їхніх властивостей на іншому об'єкті – моделі, що є аналогом оригінального об'єкта; Б) сходження думки у пізнанні від загального до одиничного; В) процес відходу від певних якостей та відносин досліджуваного явища з одночасним виділенням потрібних для дослідника властивостей; Г) встановлення подібності, відповідності в певних сторонах, властивостях між нетотожними об'єктами.
2. абстрагування;	
3. моделювання;	
4. аналогія.	

Питання 6. У Новий час філософія є:

1	замкненою системою знань;
2	відкритою системою знань;
3	носить сакральний характер;
4	розгалуженою системою знань.

Питання 7. Співвіднесіть філософський напрям та його представників.

1. В. Дільтей;	А) натурфілософія;
2. М. Кузанський;	Б) структуралізм;
3. М. Фуко;	В) постпозитивізм;
4. К. Поппер;	Г) герменевтика.

Питання 8. Кому належить праця „Новий Органон” ?

(у бланку відповідей правильну відповідь впишіть одним словом)

Питання 9. Характерними рисами філософії ХХ ст. є:

1	академічність;
2	спрямованість на абсолютне;
3	тематична розмаїтість;
4	варіативність.

Питання 10. Яка із рис не є характерною для української філософії:

1	кордоцентризм;
2	індивідуалізм;
3	екзистенційність;

8.1. Розподіл балів

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного та екзаменаційного контролю змістових модулів/дисципліни	Максимальні бали за виконані завдання
Тема 1. Філософія як методологічний фундамент освіти і науки	6
Тема 2. Філософське розуміння сутності освіти в історичному контексті: давні часи. Феномен античної філософської школи	6
Тема 3. Освіта та ідеї її розвитку в добу Середньовіччя та Відродження	6
Тема 4. Розвиток філософії освіти і науки в епоху Нового часу XVII – XVIII ст. Німецька класична філософія	6
Тема 5. Філософсько-освітній дискурс XIX-XX ст. Традиції та особливості розвитку філософської думки в Україні	6
Тема 6. Науково-філософський спосіб сприйняття дійсності. Онтологія. Метафізика. Діалектика	6
Тема 7. Проблема свідомості в сучасній методології науки: основні концепції та стратегії дослідження	6
Тема 8. Гносеологія: наука як соціокультурний та пізнавальний феномен. Основний зміст науково-пізнавальної діяльності	6
Тема 9. Філософсько-антропологічні проблеми у сучасній науці. Аксиологічні виміри освіти. Феноменологічний підхід у науці. Феномен культури як ціннісно-смысловий простір освіти	6
Тема 10. Філософсько-методологічні проблеми розвитку сучасної освіти	6
Всього	60
Екзаменаційний контроль	
Письмова компонента	10
Усна компонента	10
Презентація творчих робіт	20
Всього	40
Разом за семестр вивчення дисципліну	100

8.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	не зараховано з обов'язковим

		дисципліни	повторним вивченням дисципліни
--	--	------------	-----------------------------------

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія освіти і науки» для здобувачів вищої освіти за першим освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Доктор філософії») за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво та реставрація», КДАДПМД імені Михайла Бойчука, 2025. 20 с.
2. Ноутбук, планшет.
3. Онлайн-ресурс Google Workspace for Education.
4. Демонстраційний дидактичний матеріал.

10. Рекомендовані джерела інформації

11.1. Основна література

1. Афанасенко В. Філософія: підруч. для вищої школи. 3-тє вид., перероб. та доп. Харків : Прапор, 2004. 735 с.
2. Алексейчук І.С. та ін. Філософія освіти і науки: навч. посіб. Слов'янськ, 2019. 365 с.
3. Буслинський В. Філософія: навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів. Київ, 2002. 315 с.
4. Варвянський С. М. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою («Філософія, логіка, релігієзнавство»). Полтава, 2007. 107 с.
5. Льїн В. Філософія: підручник. У 2-х ч. К.: Альтерпрес, 2002. Ч. 1: Історія розвитку філософської думки. Авт. передм. А. А. Мазарак, 2002. 463 с.
6. Подольська Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: навч. посіб. К.: ЦУЛ, Інкос, 2006. 624 с.
7. Філософія освіти: навч. посіб. /за ред. В. П. Андрущенко та ін. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.
8. Філософія освіти: навч. посіб. / Т. Н. Кучера, Л. І. Насонова, В. В. Дейнека. Харків : ХНМУ, 2015. 63 с.
9. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.
10. Філософія освіти (хрестоматія); уклад.: Огнев'юк В. О., Кузьменко О. М. Київ : Київський столичний ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 506 с.
11. Філософія науки: навч. посіб. / Гоян І. М., Матвієнко І. С., Сторожук С. В. / за ред. С. В. Сторожук. 3-тє вид., випр. і доповн. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2019. 420 с.

10.2. Допоміжна література

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: підручник. К.: Парапан, 2002. 169 с.
2. Арндт Х. Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла. К.: Дух і літера, 2021. 376 с.
3. Арістотель. Нікомахова етика. К.: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
4. Бистрицький Є, Білий О., Зимовець Р., Кобець Р., Лозниця С., Пролесєв С. Національна ідентичність і громадянське суспільство. Вид. 2-ге доповн. К.: Дух і літера, 2018. 464 с.
5. Бреніф'є О. Хто я? Мистецтво мислити. К.: Дух і літера, 2018. 96 с.
6. Вовк С.М. Даосизм: вчення і світогляд. Чернівці, 2003. 217 с.
7. Жижко Т. А. Філософія академічної освіти. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 403 с.
8. Історія філософії: підручник. Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугров В.А. та ін.; за ред. В.І. Ярошовця. К., 2002. 774 с.
9. Клочовський Ян. Філософія діалогу. К.: Дух і літера, 2013. 224 с.
10. Кондзьолка В. В. Нариси історії античної філософії. Львів, 2001. 260 с.
11. Кондзьолка В. В. Історія середньовічної філософії. Львів, 2001. 320 с.
12. Кримський С. Під сигнатурою Софії. К.: Києво-Могилянська академія, 2008. 368 с.
13. Кушаков Ю.В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 572 с.
14. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): збірник наукових праць / за ред. Кременя В. Г. Київ : Сам, 2017. 144 с.*
15. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання 2-ге, перероблене та доповнене. К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006. 704 с.
16. Пономарьов О. С., Костиця І. В. Практикум з філософії освіти: навч.-метод. посіб. Харків : НТУ «ХП», 2019. 104 с.
17. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії: навч. посібник. К.: Україна, 2000. 509 с.
18. Філософія. Заг. ред. Губерський Л.В., Надольний І.Ф., Андрущенко В.П. та ін. Навч. посібник. 7-ме видання, стереотипне. К.: Вікар, 2008. 534 с.
19. Філософія, логіка, філософія освіти: кредитно-модульний курс / за ред. Р. О. Додонова, Л. І. Мозгового. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 512 с.
20. Філософія освіти і науки: навч. посіб. / В. П. Загороднюк та ін. Київ : Знання України, 2017. 348 с.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека українських підручників. Українські підручники онлайн.
Розділ: «Філософія». URL: <https://westudents.com.ua/predmet/34-f%D1%96losof%D1%96ya.html> (дата звернення: 02.07.2023).
2. Електронна бібліотека НПУ імені М.П. Драгоманова. URL: <https://www.npu.edu.ua>
3. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/>
4. Закон України «Про освіту». URL: <https://www.mon.gov.ua>
5. Студентська бібліотека. URL: <http://chitalka.net.ua/zmist/filosofija.html>
6. Філософський енциклопедичний словник. URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf&ved=2ahUKEwj3u7imwquKAxVKRfEDHVi9FGMQFnoECB0QAQ&usg=AOvVaw0C2VCJ0XFdGMXGii2ja8eT